

מימין: אליפות עולם בסיאטה
במדריד. צילום: פול ווייט / אי-פי
משמאל: חואן בייסטר. "מיתון
מתאפיין ברמות נמוכות של
זיהום סביבתי" צילום: ISGlobal

תוחלת חיים יוסף חדש

משבר כלכלי טוב לבריאות

הקשר התמוה בין המשבר הכלכלי של 2008 לירידה בתמותה באירופה

2007-2000. השוואה בין ספרד לגרמניה תמחיש את ההבדל. בשנים שלפני המשבר הירידה בקצב התמותה השנתי בספרד היתה בשיעור של 2%- ובעקבות המיתון הקשה היא אף צמחה ל-3%. לעומת זאת, בגרמניה, שם המיתון היה קצר יותר ופחות חמור, השינוי בקצב התמותה השנתי עלה מ-2.4%- לפני המשבר ל-0.7%-.

"מובן מאליו שהארכת תוחלת החיים באמצעות מיתון היא לא הדרך הרצויה", אמר בייסטר, "מה שאנחנו צריכים הוא להבטיח שתקופות של שגשוג כלכלי ילוו בשירותים איכותיים הסביבה, פחות תאונות ואורח חיים בריא יותר".

מחקר דומה, שפורסם ב-2017, בחן את השפעות המשבר הכלכלי על קצב התמותה בארצות הברית והגיע לתוצאות דומות. החוקרים מאוניברסיטת מקגיל במונטריאול, קנדה, בחנו את הקשר בין רמת האבטלה בערים מרכזיות בארצות הברית לקצב התמותה. החוקרים העריכו כי עלייה של 1% באבטלה בערים הגדולות היתה קשורה לירידה של 3.95 מקרי מוות לכל 100 אלף איש. להערכתם, העלייה באבטלה תרמה לירידה בתמותה ממחלות לב ותאונות דרכים, אך תרמה לעלייה בתמותה ממנות יתר של תרופות.

yosef.harash@themarket.com

"ההסברים האלה לא נחקרו מספיק, אבל מחקרים אחרים מצביעים על גורמים נוספים לתופעה כמו ירידה במתח הנגרם מעבודה בשל צמצום שעות העבודה, וכן ניצול הזמן הפנוי לפעילות ספורטיבית ולאורח חיים בריא".

בעבר העריכו חוקרים כי משברים כלכליים קשורים לעלייה בשיעור האבטלה שפוגע, בדרך כלל, ברמת החיים של השכבות החלשות באוכלוסייה. בנוסף, מיתון מתפתח בדרך כלל למשבר בחוב הציבורי, כפי שקרה באירופה ב-2008, ואז הממשלות נאלצות ליישם מדיניות צנע, שמובילה במקרים מסוימים לירידה בצריכת שירותים רפואיים, שניתן היה להניח שהיא תוביל דווקא לעלייה בתמותה. ואולם, כיום חלק מחוקרים מבקרים את המתודולוגיה של המחקרים הללו ומציגים נתונים המעידים על גמגמה הפוכה.

החוקרים מצאו הבדלים משמעותיים בין מדינות אירופה בנוגע להשפעת המשבר. בדנמרק, ספרד, קרואטיה, לוקסמבורג, פורטוגל וסלובניה חלה הירידה החדה ביותר בקצב התמותה השנתי בתקופת המיתון בשנים 2008-2010. לעומת זאת, באוסטריה, בלגיה, צ'כיה, גרמניה, צרפת, איטליה, הולנד, פורטוגל ובריטניה חלה הירידה החדה ביותר בקצב התמותה בשנים שלפני המשבר - במהלך תקופת ההתרחבות הכלכלית,

הנחה מקובלת היא שהאטה כלכלית פוגעת בכריאותם של האזרחים, בשל הצמצום בצריכת השירותים הרפואיים ובשל המתח הנפשי הרב. ואולם מחקר חדש של המכון לבריאות עולמית בברצלונה (ISGlobal) מצא כי בשנות המיתון לאחר המשבר העולמי ב-2008, דווקא גדל קצב הירידה במקרי המוות בכמה ממדינות אירופה.

כדי לגלות אם חלה עלייה או ירידה בתמותה בתקופת משבר כלכלי, בדקו החוקרים כמה אנשים מתו בכל יום בשנים 2000-2010 ואת השינויים בתמ"ג לנפש בתקופה זו ב-15 מדינות באירופה. הם מצאו שהיקף מקרי המוות הצטמצם בזמן משבר כלכלי - ושהירידה החדה ביותר בשיעור התמותה התרחשה במדינות שבהן המשבר היה החמור ביותר. כך לדוגמה, בקרואטיה קצב התמותה השנתי ירד מ-1.5%- בשנים 2000-2007 ל-2.1%- בתמ"ג הריאלי לנפש ירד ב-2.1% בשנים 2007-2010.

חואן בייסטר, חוקר ב-ISGlobal ואחד מכותבי המחקר, מסביר: "תקופות של מיתון מקרו-כלכלי מתאפיינות ברמות נמוכות של זיהום סביבתי ובריידה במספר התאונות במקומות עבודה ובכבישים. לגורמים אלה יש ככל הנראה השפעה גדולה על הירידה במקרי המוות. כמו כן, חלה ירידה בצריכת אלכוהול וטבק בתקופות מיתון וירידה במקרי השמנת יתר". עם זאת, הוא מסייג כי

הצמיחה והמוות

הקשר בין קצב התמותה באירופה למשבר הכלכלי ב-2008

